

REPUBLICA MOLDOVA
Curtea de Apel Bălți

MD-3100, mun. Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)22053/20392
fax: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web page: instante.justice.md

РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА
Апелляционная
Палата Бэлць
MD- 3100, мун. Бэлць,
ул.Штефан чел Маре,54
тел.: +373(231) 22053/20392
факс: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web page:instante.justice.md

nr. _____

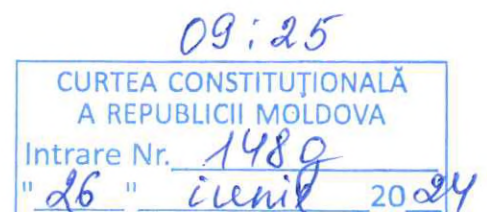
Curtea Constituțională
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu nr.28

Vă expediem conform încheierii Curții de Apel Bălți din 04 iunie 2024, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă de reprezentantul apelantei Pară Olga, avocatul Moruz Valentina, în cadrul examinării cererii de apel formulate de Pară Olga împotriva hotărîrii judecătorești Soroca, sediul Florești din 15 mai 2023, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Agenția Teritorial Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină împotriva lui Pară Olga cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată.

Anexă: copia încheierii pe 4 file,
cererea de neconstituționalitate pe 9 file.

**Judecătorul
Curții de Apel Bălți**

 D. Corolevschi

CURTEA DE APEL BĂLȚI
Colegiul civil și de contencios administrativ

ÎNCHIERE

4 iunie 2024

mun. Bălți

Instanța compusă din:

Președintele completului

Elena Grumeza

Judecători

Dumitru Corolevschi și Natalia Chircu

Grefier

Natalia Pasat

examinând, în ședință publică, în procedura cererilor cu valoare redusă, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă de avocatA Valentina Moruz în interesele lui Olga Pară, în cadrul examinării cererii de apel declarate de Pară Olga împotriva hotărârii judecătorei Soroca, sediul Florești din 15 mai 2023, emisă, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Agenția Teritorială Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină împotriva Olgăi Pară cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă :

Pretențiile reclamantului :

1. La 09 martie 2023, Agenția Teritorială Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină s-a adresat Judecătorei Soroca, sediul Florești cu o cerere de chemare în judecată lui Pară Olga cu privire la încasarea datoriei și cheltuielilor de judecată.
2. În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că, pârâta deține statutul - fondator de întreprindere Individuală, fapt confirmat prin extrasul de pe pagina web al Serviciului Fiscal de Stat, care este atribuit la categoria de plătitori în sumă fixă, și se asigură în mod individual, și care la momentul înaintării acțiunii are statut fiscal activ. Respectiv prin Legea Fondurilor Asigurărilor Obligatorii de Asistență Medicală pentru anul 2022, nr. 207 din 06.12.2021; art.4, alin.2 s-a stabilit prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă în mărime de 4056,00 lei, care urma să fie achitată până la data de 31 martie a anului de gestiune. Conform datelor din Sistemului Informațional Automatizat „Asigurarea Obligatorie de Asistență Medicală,, sistem înregistrat cu nr. de înregistrare 0000074-001 din data de 20.08.2023 în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal al Centrului National pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal al Republicii Moldova, (în continuare „S.I.AOAM”) s-a constatat că Pară Olga nu și-a onorat obligațiunea prevăzută de legislație de a achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2022 în termenul legal stabilit. Prin prisma celor expuse mai sus, AT Nord a stabilit că pârâatul Pară Olga înregistrează următoarele datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2022: - 4056 lei (prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă valoare absolută, potrivit prevederilor art.4, alin.2 din Legea Fondurilor

Asigurărilor Obligatorii de Asistență Medicală pentru anul 2022, nr. 207 din 06.12.2021) -1115,40 lei (penalitatea calculată după scadența perioadei de achitare a primei de AQAM, începând cu data de 01.04.2022 până la data înaintării acțiunii 31.12.2022, $4056 * 0,1\% = 4,056$ le/zi, 275 zile $* 4,056$ lei = 1115,40 lei).

3. Menționează că în baza HG RM nr. 156 din 11.02.2002 cu privire la aprobarea Statutului Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, titlul II, punctul. 11, lit.j1) Compania are dreptul să intenteze acțiuni în instanța de judecată persoanelor fizice pentru neachitarea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și persoanelor juridice și fizice pentru prejudiciul cauzat fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală.
4. Totodată, Compania Națională de Asigurări în Medicină - Agenția Teritorială Nord - în acțiunile intentate împotriva persoanelor fizice și juridice care se eschivează de la achitarea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală este scutită de la taxa de stat conform art. 85 lit. o) CPC RM.
5. Agenția Teritorială Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, solicită:
 1. Admiterea prezentei cereri.
 2. Eliberarea unei hotărâri judecătorești prin care să se dispună încasarea forțată din contul pârâtei Pară Olga a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2022 în sumă de 4056,00 lei și a penalității aferente pentru neachitarea în termen a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 0,1% din suma datorare pentru fiecare zi de întârziere - care la momentul depunerii cererii constituie sumă de 1115,40 lei (conform anexei), total 5171,40 lei, în beneficiul CNAM AT Nord.
 3. Remiterea în adresa reclamantului (AT Nord a CNAM) a titlului executoriu în partea încasării primei de asigurare și a penalităților aferente.

Soluția instanței de fond.

6. Prin hotărârea judecătoreiei Soroca, sediul Central din 15 mai 2023, cererea de chemare în judecată formulată de Agenția Teritorială Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină împotriva lui Pară Olga cu privire la încasarea datoriei și cheltuielilor de judecată a fost admisă.
 - S-a încasat de Pară Olga, IDNP 2001038225690, Fondator ÎI Pară Olga, IDNO 1008607004684, r-nul Florești, s. Sîrbești în beneficiul Agenția Teritorială Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină mun. Bălți, str. Sfântul Nicolae, 5 A IDNO: 1007601007778, datele bancare: Beneficiar: Ministerul Finanțelor - Trezoreria de Stat, Cod fiscal: 1006601000037, Banca beneficiară: Ministerul Finanțelor - Trezoreria de Stat, Codul băncii-TREZMD2X, Contul trezorerial de încasare pentru prima de AOAM în sumă fixă Codul IBAN de încasări MD 19TRGAAC12220003000000 a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2022 în sumă de 4056,00 lei și a penalității aferente pentru neachitarea în termen a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 0,1% din suma datorare pentru fiecare zi de întârziere - care la momentul depunerii cererii constituie sumă de 1115 (una mie una sută cincisprezece) lei 40 (patruzeci), total 5171 (cinci mii una sută șaptezeci și unu) lei, 40 (patruzeci) bani.

- S-a încasat de la Pară Olga, IDNP 2001038225690, Fondator ÎI Pară Olga, IDNO 1008607004684, r-nul Florești, s. Sîrbești în beneficiul statului taxa de stat de 270 (două sute șaptezeci) lei.
- S-a încasat de la Pară Olga, IDNP 2001038225690, Fondator ÎI Pară Olga, IDNO 1008607004684, r-nul Florești, s. Sîrbești în bugetul Judecătoriai Soroca (c/f 1007601000241, cont IBAN MD09TRPAAA142310A01199AA), cheltuielile aferente judecării cauzei, suportate de instanța judecătorească în legătură cu înștiințarea judiciară în sumă de 16 (șaisprezece) lei, 90 (nouăzeci) bani.

Argumentele expuse în cererea de apel.

7. Invocând ilegalitatea și netemeinicia hotărîrii judecătoriai instanței de fond, la 6 iunie 2023 Pară Olga a depus o cerere de apel preliminară, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea integrală a hotărîrii judecătoriai Soroca, sediul Central din 15 mai 2023, cu pronunțarea unei noi soluții prin care acțiunea formată de Compania Națională de Asigurări în Medicină împotriva lui Pară Olga cu privire la încasarea datoriei, să fie respinsă, ca neîntemeiată.
8. La data de 20 octombrie 2023 avocatul Moruz Valentina acționând în interesele Olgăi Pară a depus apel motivat în care a indicat aceleași cerințe ca și în cererea de apel preliminară, pledând în continuare pentru admiterea apelului, casarea hotărîrii cu emiterea unei noi decizii prin care acțiunea Companiei Naționale de Asigurări în Medicină împotriva lui Pară Olga cu privire la încasarea datoriei, să fie respinsă, ca neîntemeiată.
9. În motivarea cererii de apel a indicat că, cu soluția instanței de fond nu este de acord, o consideră ilegală, nefondată și care urmează de a fi casată, din motivele ce se succed.
10. Menționează apelanta Pară Olga că, la data de 09.07.2008 a înregistrat în Registrul de Stat al persoanelor juridice ÎI, „Pară Olga” IDNO 1008607004684, însă având în vedere faptul că, activitatea desfășurată în cadrul întreprinderii individuale nu aducea un venit, a încetat activitatea întreprinderii încă din anul 2013, fiind plecată peste hotarele țării din 2013 până în 2019. Menționează, că din anul 2015 nu a prezentat careva dări de seamă, deoarece nu desfășura careva activități economice.
11. În acest sens, invocând prevederile art. 2 din Legea 220 din 19.10.2007, apelanta a specificat că, ÎI „Pară Olga” se consideră persoană juridică inactivă, având în vedere că pe o perioadă mai mult de 3 ani nu a prezentat dări de seamă fiscale, nu a efectuat careva operațiuni pe nici un cont bancar al întreprinderii, nu este fondator al unei alte persoane juridice, nu are sucursale, nu are datorii la Bugetul Public Național, nu a fost înregistrată în calitate de contribuabil al TVA și nu are înregistrate la Serviciul Fiscal de Stat mașini de casă și de control cu memorie fiscală.
12. Astfel, invocând prevederile art. 26 și 31¹ din Legea 220 din 19.10.2007, apelanta a menționat că, Serviciul Fiscal prezintă trimestrial organului înregistrat de stat, informații despre întreprinzătorii individuali inactivi pentru a decide radierea acestora din Registrul de Stat. Prin urmare, consideră apelanta că Serviciul Fiscal urma să trimită organului înregistrării de stat informații despre ÎI „Pară Olga” este

inactivă pentru a decide radierea acesteia din Registrul de Stat al persoanelor juridice.

13. Susține apelanta că, la momentul înregistrării ÎI „Pară Olga” registratorul i-a comunicat că, dacă nu va activa, nu v-a avea datorii și nu v-a prezenta dări de seamă obligatorii în decurs de 3 ani consecutiv, întreprinderea va fi radiată din Registrul de Stat al persoanei juridice în mod automat. Din acest considerent, și cunoscând că desfășoară activitatea de întreprinzător, nu are careva datorii față de bugetul public național, nu a prezentat dări de seamă pe o perioadă mai mare de 3 ani consecutiv, a considerat că întreprinderea este radiată din Registrul de Stat al Persoanei Juridice.
14. Concomitent apelanta a menționat că, din anul 2013 și până în prezent nu a recepționat nici o notificare de la Serviciul Fiscal și nici de la Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la existența careva obligații față de bugetul public național. Consideră apelanta că, o dată ce ÎI „Pară Olga” este o întreprindere inactivă prin efectul legii, iar faptul că Serviciul Fiscal nu a prezentat informații către organele competente precum că întreprinderea este inactivă, nu-i poate fi imputat.
15. Astfel, invocând prevederile art. 4 alin. 2 din Legea 1593-XV din 26.12.2002, cu privire la mărimea, modul și termenul de achitare a primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală, apelanta Pară Olga a menționat că, nu face parte din categoria de persoane indicate la anexa 2 pct. 1 lit. b din Legea 1593 din 26.12.2002. Prin urmare, consideră apelanta că la data adoptării hotărârii instanța a aplica o lege care nu trebuia să fie aplicată, din care considerente a solicitat casare acesteia.
16. Concomitent, apelanta Pară Olga a accentuat că, ea și soțul său Pară Vasile nu sunt încadrați în câmpul muncii, iar situația financiară a familiei fiind una extrem de defavorabilă, deoarece crește și educă trei copii, ultimul fiind născut chiar la 24.10.2020. Astfel, susține apelanta că, în anul 2022 ea a beneficiat de ajutorul social pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani, iar în conform art. 5 alin. 1 lit. d) al Legii nr. 133 din 13.06.2008 cu privire la ajutorul social, de dreptul la ajutor social beneficiază familiile defavorizate în cazul în care toți membrii adulți ai acesteia se încadrează în cel puțin una din următoarele situații: d) se află în perioada dintre săptămâna 30-a de sarcină și săptămâna a 12-a după nașterea în cazul în care copilul se naște mort sau moare în perioada concediului postnatal, or îngrijește un copil până la vârsta de 3 ani.” În opinia apelantei anume această prevedere legală exclude obligativitatea sa de achitare a primei de asigurare indicată în art. 4 pct. 4 din Legea 1585 din 27.02.1992.
17. Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 27 octombrie 2023 apelul declarat de Pară Olga a fost acceptat și s-a intentat procedura în instanța de apel. S-a fixat ședința de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare. S-a dispus expedierea copieii apelului participanților la proces. S-a convocat participanții la proces în ședința de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, stabilind termen limită pentru prezentarea de către acestea a referinței cu înscrisuri, formularea demersurilor necesare, prezentarea/reclamarea probelor în condițiile art. 372 CPC. Concomitent s-a atenționat că, în temeiul art. 377 CPC, Colegiul Civil v-a trece la dezbateri judiciare a cauzei în instanța de apel în ședința de pregătire, în cazul neprezentării de către părți a referinței cu înscrisuri, demersurile necesare, inclusiv prezentare /reclamarea

probelor, în termenul indicat precum și în lipsa cererilor de amânare a examinării pricinii în fond.

Argumentele referinței.

18. La data de 24 noiembrie 2023 intimatul Compania Națională de Asigurări în Medicină, Agenția Teritorială Nord a depus o referință la cererea de apel formulată de Pară Olga în care a indicat că, hotărârea instanței de fond prin care s-a încasat de la Pară Olga în beneficiul Agenției Teritoriale Bălți a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă de 4056,00 lei și penalitatea pentru neachitarea în termen a primei de asigurare în mărime de 1115,40 lei este legală și întemeiată.
19. Astfel invocând prevederile anexei nr. 2 pct.2 lit. b) din Legea 1593-XV din 26.12.2002, intimatul a menționat că, apelanta deține incontestabil statutul de fondator al ÎI „Pară Olga” prin ce este atribuit la categoria de plătitori ai primei de asigurări obligatorii de asistență medicală în sumă fixă, și se asigură în mod individual de către,, și care la momentul înaintării acțiunii avea statut fiscal activ, fapt conformat prin extrasele de pe pag. web al Serviciului Fiscal.
20. Consideră intimatul că, argumentele apelantei precum că nu este încadrată în câmpul muncii și neavând venituri, dar fiind fondator al ÎI „Pară Olga” nu poate constitui temei de casare a hotărârii.
21. Menționează intimatul că, la data de 28.04.2022 a fost remisă în adresa pârâtei/apelantei o notificare prin care i s-a propus achitarea benevolă a primei de asigurări obligatorie de asistență medicală pentru anul 2022. Consideră că o dată ce apelanta a fost inclusă la începutul anului de gestionare în una din categoriile de plătitori prevăzute în anexa nr. 2, aceasta urma să achite prima de asigurare obligatorie de asistență medicală.
22. În opinia intimatei, de către apelantă se face o interpretare greșită a prevederilor legi cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, invocând în acest sens că beneficiază de ajutor social ca fiind o familie defavorizată, făcând în acest sens trimitere la prevederea art. 4 pct. 4 lit. n) al legii 1585 din 27.02.1998. Astfel, invocând prevederile art. 23 pct. 4 din Legea 1593 din 26.12.2002, intimatul a menționat că Pară Olga ne face parte din prevederea dată, fiind obligată să se asigure în mod individual deoarece are statut de fondator al ÎI „Pară Olga” și face parte din anexa nr. 2 lit. b din Lege.
23. Din considerentele enunțate mai sus, consideră intimatul că argumentele invocate în cererea de apel de către Pară Olga nu servesc temei de casare a hotărârii instanței de fond, din care considerente solicită, respingerea apelului cu menținerea hotărârii.
24. *La data de 4 iunie 2024 apelanta Pară Olga împreună cu reprezentantul său, avocata Valentina Moruz au depus o cerere prin care au solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate și anume a sintagmei „cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual,, din textul art. 4 alin. 4 al Legii 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și sintagma „ lit. i) și j)”, pct. 1 lit. a), b), d), d¹) și f) din textul art. 23 alin. 4 din Legea 1593 din 26.11.2022 cu privire la mărimea, modul și termenul de achitare a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală.*

25. În motivarea sesizării privind excepția de neconstituționalitate solicitantul menționează că, la data de 9 martie 2023 Agenția Teritorială Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină a înaintat împotriva lui Pară Olga o cerere de chemare în judecată, solicitând încasarea din contul ultimei a prima de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2022 în sumă de 4056,00 lei și a penalității aferente pentru neachitare în termen a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 0,1% din suma datoriei pentru fiecare zi de întârziere -care la momentul depunerii cererii constituie suma de 1115,40 lei, în beneficiul Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, Agenția Teritorială Nord, suma care nu depășește limita stabilită de lege, motiv din care cauză a fost examinată în procedura de judecată a cererilor cu valoare redusă.
26. Ținând cont că apelanta Pară Olga se consideră discriminată și tratată diferit în raport cu mamele neangajate ce cresc și educă copii în vârstă de până la trei ani și beneficiază de ajutor social, a ridicat excepția de neconstituționalitate a Legilor ce urmează de a fi aplicat în prezentul litigiu invocând în acest sens excepția de neconstituționalitate a sintagmei „*cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual,*” din textul art. 4 alin. 4 al Legii 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și sintagma „*lit. i) și j)*”, pct. 1 lit. a), b), d), d¹) și f) din textul art. 23 alin. 4 din Legea 1593 din 26.11.2022 cu privire la mărimea, modul și termenul de achitare a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală.
27. Verificând cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă de către Pară Olga și avocatul acesteia Valentina Moruz, în raport cu criticile formulate și în limitele temeiurilor de drept invocate, completul Colegiului Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți consideră că cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă de către Pară Olga și avocata acesteia Valentina Moruz, urmează a fi admisă pentru motivele ce se succed.
28. În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.
29. Potrivit art. 12¹ alin. (2) Codul de Procedură Civilă, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.
30. Conform Parăgrafului 80 din hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016 a Curții Constituționale, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, *dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.*

31. Potrivit pct. 82 din hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016 a Curții Constituționale, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.
32. Iar, potrivit Paragraful 83 din hotărârea menționată, Curtea a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la Paragraful 82.
33. Colegiul civil constată că în litigiul dedus judecății sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) Cod de procedură civilă și de hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016 a Curții Constituționale.
34. Astfel, obiectul cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate, constituie sintagma „*cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual,*” din textul art. 4 alin. 4 al Legii 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și a sintagma „*lit. i) și j)*”, pct. 1 lit. a), b), d), d¹) și f)” din textul art. 23 alin. 4 din Legea 1593 din 26.11.2022 cu privire la mărirea, modul și termenul de achitare a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală, prevederi ce intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, și excepția de constituționalitate fiind ridicată de către o parte în proces, și anume de apelanta Pară Olga prin intermediul Valentina Moruz, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, precum și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile invocate de apelanta Pară Olga prin intermediul avocatului Valentina Moruz, motiv din care cererea înaintată de Pară Olga prin intermediul avocatului Valentina Moruz urmează a fi admisă.
35. Or, cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor indicate supra, depusă de către Pară Olga prin intermediul avocatei Valentina Moruz constituie o prerogativă a părții din proces, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța constituțională, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești, ceea ce este inadmisibil.
36. Cu referire la acest aspect, Colegiul Civil subliniază că obiectul apelului cu care a fost sesizată instanța de apel îl constituie verificarea legalității hotărârii judecătorești Soroca, sediul Florești din 15 mai 2023, prin care s-a încasat prima de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2022 în sumă de 4056,00 lei și a penalității aferente pentru neachitarea în termen a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 0,1% din suma datoare pentru fiecare zi de întârziere - care la momentul depunerii cererii constituie sumă de 1115,40 lei.

37. Respectiv, Colegiul Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți reține că la adoptarea hotărârii judecătorești Soroca, sediul Florești din 15 mai 2023 au fost aplicate prevederile art. 4 alin. 4 al Legii 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.
38. Prin urmare, Colegiul Curții apreciază că prevederile legale a căror control constituțional se solicită de către apelanta Pară Olga prin intermediul avocatei Moruz Valentina, sunt pertinente soluționării litigiului dedus judecății.
39. Din considerentele enunțate, Colegiul Civil al Curții de Apel Bălți ajunge la concluzia de a admite cererea înaintată de reprezentantul apelantului Pară Olga, avocata Moruz Valentina de ridicare a excepției de neconstituționalitate a sintagmei „*cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual*”, din textul art. 4 alin. 4 al Legii 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și a sintagma „*lit. i) și j)*”, *pct. 1 lit. a), b), d), d')* și *f)*” din textul art. 23 alin. 4 din Legea 1593 din 26.11.2022 cu privire la mărimea, modul și termenul de achitare a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală.
40. În conformitate cu prevederile art. art. 12¹, 269-270 Cod de Procedură Civilă, Colegiul Civil al Curții de Apel Bălți,

DISPUNE:

Se admite demersul formulat de Pară Olga și avocata Valentina Moruz.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a sintagmei „*cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual*”, din textul art. 4 alin. 4 al Legii 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și a sintagma „*lit. i) și j)*”, *pct. 1 lit. a), b), d), d')* și *f)*” din textul art. 23 alin. 4 din Legea 1593 din 26.11.2022 cu privire la mărimea, modul și termenul de achitare a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală, care se transmite spre examinare Curții Constituționale.

Încheierea nu se supune căilor de atac.

Președintele completului,

Judecătorul:

Elena Grumeza

Judecători:

Dumitru Corolevschi

Natalia Chircu

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

**prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituția
Republicii Moldova**

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică****1. Pară****2. Olga****3. r-ul Florești s. Ciutulești****4. tel: 0684 27 861****5. Reprezentantul****6. Avocat Valentina Moruz****7. m. Bălți str. Dostoevski 63****8. tel: 0694 73 795****A.3. Instanța de judecată****1. Curtea de Apel Bălți****2. dosar civil nr. 2a-602/23**

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

1. La data de 09 martie 2023, Agenția Teritorială Nord a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină a înaintat împotriva lui Pară Olga cerere de chemare în judecată solicitând încasarea din contul pârâtei prima de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2022 în sumă de 4056,00 lei și a penalității aferente pentru neachitarea în termen a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 0,1% din suma pentru fiecare zi de întârziere - care la momentul depunerii cererii constituia 1115,40 lei, total 5171,40 lei, în beneficiul CNAM AT Nord, în temeiul art.22 alin.(1) anexa nr.2 pct.1 lit.b) al Legii nr.1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul și termenile de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală; Regulamentul privind acordarea /suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin HG RM nr.1246 din 19.12.2018; art.4 din Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2022 nr.207 din 06.12.2021, Art. 10; art.774, 776, 858 alin.1), 2); art. 859; art.860 alin.(1); art.861, 867, 862, 873, 877, 901, 906 CC.

Prezenta cauză a fost examinată la Judecătoria Soroca sediul Florești în absența pârâtei Pară Olga.

Prin hotărârea Judecătoria Soroca sediul Florești din 15 mai 2023 acțiunea a fost admisă integral.

Nefiind de acord cu soluția instanței de fond Pară Olga a contestat hotărârea judecătorească cu cerere de apel.

La 27 octombrie 2023 Curtea de Apel Bălți a acceptat spre examinare apelul formulat de Pară Olga.

Prin cererea de apel Pară Olga a invocat că, poziția instanței de fond privind admiterea acțiunii înaintate de CNAM către Pară Olga în calitate de fondator al ÎI „Para Olga” privind încasarea datoriei și cheltuielilor de judecată, este una ilegală, nefondată și care urmează a fi casată.

Pară Olga a relatat că la data de 09.07.2008 a înregistrat în registrul de stat al persoanelor juridice întreprinderea individuală „Pară Olga” IDNO 1008607004684, însă având în vedere faptul că activitatea desfășurată în cadrul întreprinderii individuale „Pară Olga” nu aducea nici un venit fondatorului, ultima a încetat activitatea în anul 2013, plecând peste hotarele țării din anul 2013 până în anul 2019.

La fel a menționat că ÎI „Pară Olga” nu a prezentat dările de seamă fiscale prevăzute de lege, din anul 2015, având în vedere că nu desfășura careva activitate economică.

În acest sens potrivit art.2 al Legii nr. 220 din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individual „persoană juridică inactivă – persoană juridică care, în decurs de 12 luni de la data înregistrării sau pe parcursul ultimilor 3 ani, nu a prezentat dările de seamă fiscale prevăzute de legislație, nu a efectuat operațiuni pe niciun cont bancar, nu este fondator al unei alte persoane juridice, nu are sucursale, nu are datorii la bugetul public național, nu a fost înregistrată în calitate de contribuabil al TVA și nu are înregistrate la Serviciul Fiscal de Stat mașini de casă și de control cu memorie fiscală;” ÎI „Pară Olga” se consideră persoană juridică inactivă, având în vedere că pe o perioadă mai mare a ultimilor 3 ani, nu a prezentat dările de seamă fiscale, nu a efectuat operațiuni nici pe un cont bancar al întreprinderii, nu este fondator a unei alte persoane juridice, nu are sucursale, nu are datorii la bugetul public național, nu a fost înregistrată în calitate de contribuabil al TVA și nu are înregistrate la Serviciul Fiscal de Stat mașini de casă și de control cu memorie fiscală.

În același context e de remarcat prevederile art. 26 al Legii precitate „Radierea din oficiu a persoanei juridice și a întreprinzătorului individual din Registrul de stat”

(1) Persoana juridică inactivă și întreprinzătorul individual inactiv se consideră că și-au încetat activitatea și sînt radiati din oficiu.

(2) Dacă persoana juridică inactivă și întreprinzătorul individual inactiv nu au datorii la bugetul public național, nu dețin mașini de casă și de control cu memorie fiscală, nu sînt fondatori ai unei alte persoane juridice și nu au sucursale, organul înregistrării de stat inițiază din oficiu procedura de radiere din Registrul de stat a persoanei juridice inactive și a întreprinzătorului individual inactiv, adoptînd decizia de inițiere a procedurii de radiere. Informația privind lipsa/existența datoriei la bugetul public național se obține de către organul înregistrării de stat din sistemul informațional automatizat al Serviciului Fiscal de Stat „Contul curent al contribuabilului”, prin intermediul platformei de interoperabilitate instituite de Guvern.

(...)(6) Serviciul Fiscal de Stat prezintă trimestrial organului înregistrării de stat informația despre persoanele juridice inactive pentru a decide asupra radierii acestora din Registrul de stat.” În coraborare cu art. 31¹ aceleiași Legi „Prezentarea informațiilor despre întreprinzătorii individuali inactivi

Serviciul Fiscal de Stat va prezenta, trimestrial, organului înregistrării de stat informația despre întreprinzătorii individuali inactivi pentru a decide asupra radierii acestora din Registrul de stat.” statuiază că Serviciul Fiscal de Stat prezintă trimestrial organului înregistrării de stat informația despre întreprinzătorii individuali inactivi pentru a decide radierea acestora din Regstru de Stat.

Prin urmare Serviciul Fiscal de Stat, în conformitate cu art. 31¹ al Legii nr. 220 din 19.10.2007, trimestrial trebuia să transmită organului înregistrării de stat informația despre ÎI „Pară Olga” ca inactivă pentru a decide radierea din registru de stat al persoanelor juridice.

La fel e de remarcat că din momentul sistării activității adică din 2013 și până în prezent, apelanta nu a recepționat nici o notificare nici de la Serviciul Fiscal de Stat, nici de la Casa Națională de Asigurări Sociale, cu privier la existența cărorva obligațiuni fiscale față de bugetul public național.

Luând în considerație cele expuse, ajungem la concluzoa că ÎI „Pară Olga” este o întreprindere individuală inactivă prin efectul Legii, iar faptul că Serviciul Fiscal de Stat nu a prezentat trimestrial informații către organul înregistrării de stat informații privind întreprinderile inactive, această neexecutare nu poate fi imputată apelantei Pară Olga.

Potrivit art. 4 alin. (2) al Legii nr.1593-XV din 26 decembrie 2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, cu completările și modificările ulterioare (în continuare Legea nr.1593-XV din 26.12.2002), categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, care se asigură în mod individual, se stabilesc în anexa nr. 2. Conform pct. 1 lit. b) din anexa nr.2 la Legea nr. 1593 din 26 decembrie 2002, se atribuie la categoria de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, care se asigură în mod individual ca fondator de întreprindere individuală.

Prin urmare Para Olga nu face parte din categoria de personae indicate la anexa 2 pct.1) lit. b) al Legii nr.1593-XV din 26 decembrie 2002, respectiv la adoptarea hotărârii instanța de fond a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată.

În continuare vom aduce la cunoștința că, nici Pară Olga nici soțul acesteia Pară Vasile nu sunt încadrați în câmpul muncii, situația financiară a famiftei fiind una extrem de defavorabilă. Mai mult ca atâ familia Pară crește și educă 3 copii, ultimul fiind născut la data de 24.04.2020.

Astfel în perioada vizată în cererea de chemare în judecată adică anul 2022, Pară Olga beneficia de ajutor social pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani în

conformitate cu art. 5 alin.(1) lit.d) al Legii nr.133 din 13.06.2008 cu privire la ajutor social „ Dreptul la ajutor social

(1) De dreptul la ajutor social beneficiază familiile defavorizate în cazul în care toți membrii adulți ai acesteia se încadrează în cel puțin una dintre următoarele situații:

(...) d) se află în perioada dintre săptămîna a 30-a de sarcină și săptămîna a 12-a după naștere în cazul în care copilul se naște mort sau moare în perioada concediului postnatal, ori îngrijește un copil pînă la vîrsta de 3 ani;” ceea ce exclude obligativitatea apelantei de achitare a primei de asigurare medicală în baza art. 4 pct.4) lit.n) al Legii nr. 1585 din 27.02.1998 „ (4) Guvernul are calitatea de asigurat pentru următoarele categorii de persoane neangajate cu domiciliul în Republica Moldova și aflate la evidența instituțiilor abilitate ale Republicii Moldova, specificate la alin.(9), cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual: (...) n) persoanele din familiile defavorizate care beneficiază de ajutor social conform Legii nr.133-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la ajutorul social;” astfel apelanta se încadra în categoria persoanelor asigurate de stat, prin urmare nu-I poate fi imputată obligația de a se asigura în mod individual.

Astfel, Pară Olga nu este subiect al asigurării și nu pot fi încasate plăți pentru prima de asigurare medical din contul ei în contul CNAM.

Atât timp cît Pară Olga a îngrijit un copil în vîrstă de pînă la 3 ani și a bebeneficiat de ajutor social – dreptul de a nu achita prima de asigurare medicală în formă fixă urmează a fi garantat și nu sunt alte temeieri legale care ar exclude dreptul mamei ce îngrijește un copil pînă la vîrsta de 3 ani la plata obligatorie, ori, un drept nu poate constitui în acelaș timp și obligație.

Astfel Pară Olga a solicitat admiterea apelului casarea hotărârii instanței de fond cu pronunțarea unei noi soluții pein care cererea de chemare în judecată înaintată de ATN CNAM privind încasarea primei de asigurare obligatorie de asistență în medicină și a penalității aferente să fie respinsă ca neîntemeiată.

C. Obiectul sesizării³

1. Prezenta sesizare are drept obiect de examinare sintagma ”cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual” din textul articolul

- 4 alin. (4) din Legea nr. 1585 din 27 februarie 1998; articolul 23 alin. (4) din Legea nr. 1593 din 26 decembrie 2002 și punctul 10 al Regulamentului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1246 din 19 decembrie 2018 .
2. Considerăm că prin specificarea textului “cu excepția persoanelor obligate prin Lege să se asigure în mod individual” din textul Art. 4 alin(4) din Legea nr. 1585- XIII din 27 și specificarea doar a unor anumite categorii de persoane indicale la ” lit.i) și j)” și respectiv ”pct.1 lit.a), b), d), d¹) și f) din” din textul Art.23 alin.(4) din Legea nr.1593 din 26.12.2002, normele contestate instituie o discriminare bazată pe averea (veniturile) obținute de subiecții de drept precum și discriminarea bazată pe originea socială a subiecților de drept, între părinți neangajați ce educă un copil în vârstă de până la 3 ani și bebeficiază de ajutor social și are înregistrată o întreprindere individuală inactivă și părinții neangajați ce îngrijesc de un copil în vârstă de până la 3 ani dar care nu au înregistrate întreprinderi individuale, la obținerea poliței medicale de asigurare obligatorie de asistență medicală pe termen în cazul când sînt neangajați (riscul social asigurat), contrar Articolelor 16, 48, 49 și 54 din Constituție.
 3. Prevederile normative supuse controlului de neconstituționalitate:
 - I. Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală (M.O., 1998, nr.38-39, art.280)
 Articolul 4. Subiecții asigurării |...|
 (4) Guvernul are calitatea de asigurat pentru următoarele categorii de persoane neangajate cu domiciliul în Republica Moldova și aflate la evidența instituțiilor abilitate ale Republicii Moldova, specificate la alin.(9), cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual: |...|
 n) persoanele din familiile defavorizate care beneficiază de ajutor social conform Legii nr.133-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la ajutorul social;
 - II. Legea nr.1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul și termenile de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală.
 Art.23 alin.(4) |...|
 (4) Persoanele fizice care, concomitent, fac parte din categoriile de persoane neangajate, asigurate de Guvern, indicate la art.4 alin.(4) lit.i) și j) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și din categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, prevăzute la pct.1 lit.a), b), d), d¹) și f) din anexa nr.2 la prezenta lege, nu vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, de asemenea nu vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală din alte drepturi și venituri obținute pentru perioada respectivă.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

1. **Articolul 4 Drepturile și libertățile omului**

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

2. **Articolul 7 Constituția, Lege Supremă**

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

3. **Articolul 16 Egalitatea**

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, **avere sau de origine socială.**

4. **Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială**

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

5. **Articolul 48 Familia**

(1) Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

Articolul 16 din Constituția Republicii Moldova garantează tuturor drepturi și libertăți egale, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială. Constituția prevede, de asemenea, protecția de către stat a familiei, care se întemeiază pe ocrotirea familiei din partea statului și a societății.

Astfel, îngrijirea copiilor și educarea lor este un drept și o îndatorire ce le revine tuturor părinților în sarcină egală indiferent de veniturile obținute și de poziția socială pe care o ocupă. Statul facilitează atât formarea familiei cât și îndeplinirea obligațiilor ce le revine părinților, prin măsuri economice și prin alte măsuri - Articolele 48-49.

6. **Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998 prevede că Guvernul Republicii Moldova are calitatea de asigurat pentru părinții, inclusiv adoptivi, care exercită în mod efectiv creșterea și educarea a patru și mai mulți copii, pentru perioada în care cel puțin un copil are vârsta de până la 18 ani.**

Deci părinții cu patru și mai mulți copiii neangajați în câmpul muncii sînt asigurați din contul bugetului de stat. Nu există nici o prevedere echivalentă pentru părinții neangajați cu patru și mai mulți copii și părinții neangajați care practică activitate de avocat și au patru și mai mulți copii.

7. **Regulamentul cu privire la acordarea/suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1246 din 19 decembrie 2018,:**

6. Statutul de persoană asigurată în sistemul AOAM este o calitate atribuită persoanei fizice prin încadrarea în una dintre categoriile de persoane asigurate: (...)

2) persoane asigurate de Guvern – persoane fizice **neangajate**, încadrate în una dintre categoriile indicate la art.4 alin.(4) din **Legea nr.1585/1998** cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat și primele de AOAM pentru aceste categorii sunt achitate din bugetul de stat (cu **excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual**);

34. Statutul de persoană asigurată(...)

2) pentru persoanele asigurate de Guvern: (...)

j) *persoanele din familiile defavorizate care beneficiază de ajutor social conform Legii nr.133/2008* cu privire la ajutorul social se acordă de la stabilirea dreptului la ajutor social și se suspendă la încetarea dreptului la ajutor social.

8. **Legea nr. 1593- din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medical, stabilește-**
Art.4. (2) Categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, care se asigură în mod individual, se stabilesc în anexa nr.2.

Anexa nr.2 CATEGORIILE DE PLĂTITORI

ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, care se asigură în mod individual

1. Persoanele fizice neangajate, cu domiciliul în Republica Moldova, care se includ în una din următoarele categorii: (...)

b) fondatorii de întreprinderi individuale;

Art.23. (...)

(4) Persoanele fizice care, **concomitent, fac parte din categoriile de persoane neangajate, asigurate de Guvern, indicate la art.4 alin.(4) lit.i) și j) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și din categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, prevăzute la pct.1 lit.a), b), d), d¹) și f) din anexa nr.2 la prezenta lege, nu vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, de asemenea nu vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală din alte drepturi și venituri obținute pentru perioada respectivă.**

9. În coraport cu normele enunțate, persoana fizică Pară Olga, în perioada vizată în acțiune, adică în anul 2022, avea la educație și întreținere un copil în vârstă până la 3 ani, pentru care beneficia de ajutor social. Potrivit art.4 lit."n" din Legea nr.1585 din 27.02.1998, Guvernul are calitatea de asigurat pentru asemenea categorii de persoane cu domiciliul în Republica Moldova.

Cuvîntul "**neangajate**" urmează a fi interpretat din înțelesul art.3 din Legea nr. 1593 din 26.12.2002, care reglementează noțiunea de angajat- *angajat* – salariat încadrat de angajator prin contract individual de muncă, conform **Codului muncii.**

Reieșind din cerințele art.4 alin.(4) lit.n) din Legea nr.1585 din 27.02.1998, Pară Olga este asigurată de Guvern și nu urmează să achite prime de asigurare medicală.

10. Anexa nr.2 din Legea nr.1593 din 26.12.2002 prevede că fondatorii de întreprinderi individuale, sunt o categorie de persoane care se asigură individual și achită primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă. Da, această prevedere se aplică la toți fondatorii de întreprinderi individuale active, care plătesc o sumă fixă anuală de contribuții medicale, însă, această prevedere nu impune să achite primele de asigurare medicale atunci când întreprinderea individual este inactive și mai cu seamă asigură creșterea și îngrijirea unui copil în vîrstă de până la 3 ani, face parte din familie defavorabilă și beneficiază de ajutor social în baza Legii nr.133-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la ajutorul social.

Respectiv anexa nr.2 din Legea 1593 din 26.12.2002 **nu exclude dreptul** persoanei care a fondat o întreprindere individuală și care asigură creșterea și educarea a 3 copii dintre care unul cu vîrstă până la 3 ani și beneficiază de ajutor solcial în baza Legii nr133 din 13 iunie 2008 cu privire la ajutor social, de a fi scutită de la plata primei de asigurare în modul prevăzut de art.23 al.4 din Legea nr.1585 din 27.02.1998.

Atâta timp cât întreprinderea individuală este inactivă și Pară Olga avea la întreținere un copil în vârstă de până la 3 ani și beneficia de ajutor social, dreptul de a fi asigurată de către stat, urmează a fi **garantat** și nu sunt alte temeieri legale prin care ar exclude dreptul Olgăi Para la asigurarea medicală obligatorie din partea statului, ori, un drept nu poate constitui în același timp și obligație.

Este absolut nejustificat tratamentul diferențiat existent între fondatorii de întreprinderi individuale inactice ce asigură creșterea copilului în vârstă până la 3 ani și beneficiază de ajutor social și persoanele care nu au înregistrat întreprinderi individuale dar îngrijesc copii în vârstă până la 3 ani și beneficiază de ajutor social, în materie de acordare a dreptului de asigurare obligatorie de asistență medicală.

11. Pară Olga consideră că de beneficiul acestui drept trebuie să se bucure în mod egal atât părinții care nu au înregistrat întreprindere individuală dar în același timp au la întreținere copii până la 3 ani și beneficiază de ajutor social, cât și părinții care au înregistrat întreprindere individuală și în același timp au la întreținere copii până la 3 ani și beneficiază de ajutor social.

Așadar, în vederea garantării interesului superior al copilului, precum și al legalității acordării beneficiilor sociale, considerăm că este nejustificat tratamentul diferențiat la acordarea beneficiului de acest drept doar în cazul persoanelor care au statut de părinte (neangajat) vs părinte (neangajat) care a înregistrat întreprindere individuală, maim ul ca atât întreprindere inactivă.

12. **Vorbind despre discriminare direct, asta presupune întrunirea celor 4 elemente obligatorii: Tratament diferențiat, comparatorul, criteriul protejat și situația analogică.**

Tratament diferențiat – se manifestă prin lipsirea de dreptul la asigurare obligatorie medicală din contul Guvernului a părintelui neangajat care are înregistrată întreprindere individuală și crește un copil în vârstă de până la 3 ani și beneficiază de ajutor social, în coraport cu părânții care nu au înregistrat întrepridere individuală.

Criteriul protejat - statutul de întreprinzător individual (statut profesional) este persoană considerată neangajată din punct de vedere al politicii de asigurări sociale.

Comparatorul - părinții neangajați care au la întreținere un copil în vârstă până la 3 ani, dobândind venituri din alte surse decât contract individual de muncă sau activitate profesională.

Situația analogică - dreptul la asigurare obligatorie medicală din contul Guvernului a unui părinte neangajat care are la întreținere și creștere un copil în vârstă până la 3 ani.

13. De menționat că norma, care o **discriminează pe apelanta Pară Olga ca mama a copilului în vârstă de până la 3 ani și care a înregistrat o întreprindere individuală, este Art.23 alin.(4) Legea** cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală nr. 1593- din 26.12.2002

(4) Persoanele fizice care, concomitent, fac parte din categoriile de persoane neangajate, asigurate de Guvern, indicate la art.4 alin.(4) **lit.i) și j)** din Legea nr.1585 din 27.02.1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și din categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, prevăzute la **pct.1 lit.a), b), d), d¹) și f) din anexa nr.2** la prezenta lege, nu vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă.

Astfel, mamele întreprinzători individuali care cresc un copil cu vârstă de până la 3 ani sunt tratate în mod diferntiat de persoanele care fac parte concomitent din categoria persoanelor neangajate asigurate de Guvern, persone cu dizabilități (art. 4, alin.(4), lit.i) și pensionari (art. 4, alin.(4), lit.j) din Legea nr.1585 din 27.02.1998), și categoria de persoane obligate prin Lege să se asigure în mod individual dar care sunt

proprietarii de terenuri cu destinație agricolă (lit.a) pct.1 din anexa nr.2), fondatorii de întreprinderi individuale (lit.b) pct.1 din anexa nr.2), titularii de patentă de întreprinzător (lit.d) pct.1 din anexa nr.2), persoanele fizice care desfășoară activități independente în domeniul comerțului cu amănuntul (lit.d¹) pct.1 din anexa nr.2), persoanele fizice care desfășoară activități în domeniul achizițiilor de produse din fitotehnie (lit.f) pct.1 din anexa nr.2), , care la fel fac parte concomitent din categoria persoanelor asigurate de Guvern specificate la art. 4 alin.(4) lit.n) din Legea nr. 1585 din 27.02.1998 și din categoria de plătitori care se asigură în mod individual, specificate la pct.2. din anexa nr.2 al Legii nr. 1593 din 26.12.2002.

14. Tratamentul diferentiat și discriminator aplicat prin art. 23 alin.(4) al Legii 1593 din 26.12.2002, constă în faptul că unele categorii de persoane indicate la art.4) alin.(4) din Legea nr. 1585 din 27.02.1998, dar care se regăsesc și în anexa nr. 2 al Legii nr. 1893 din 26.12.2002, nu sunt obligate să achite prima de asigurate medicală, iar celelalte categorii de personae necătând la faptul că fac parte concomitant din categoria de personae ce sunt asigurate de Guvern și categoria de personae ce se asigură în mod individual, sunt catalogate diferentiat și sunt obligate să achite prima de asigurare obligatorie de asistență medical. Or art. 16 al Constituției garantează principiul potrivit căruia orice persoană se bucură de un tratament egal în fața legii și a autorităților publice, oferindu-i acesteia o protecție efectivă împotriva discriminărilor pe criteriile menționate de alineatul (2), care nu are o existență de sine stătătoare, ci vine să completeze celelalte dispoziții ale Constituției.

La fel aplanta susține că prevederile art.23 alin.(4) în frazele menționate mai sus din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, instituie un **tratament discriminatoriu** între mamele care îngrijesc de un copil în vârstă de până la 3 ani și au înregistrat o întreprindere individuală, cu mamele care îngrijesc de copii în vârstă de până la 3 ani și nu au înregistrat întreprinderi individuale.

15. **Aceasta diferență de tratament în domeniul asigurării în medicină Nu urmăresc un scop legitim și NU respectă o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit. Norma legală invocată NU respectă aceste exigențe.**

Prin prisma art.49 și 50 din Constituție, în cazul dat Nu se garantează femeilor și copiilor săi protecție specială EGALĂ, ori statul se obligă să ofere ocrotire mamei și copiilor, și tinerilor.

În cazul dat nu numai mama este discriminată, dar și copii săi, față de copii celeilalte mame, ori, obligarea achitării primei de asigurare medical, este o sumă bănească din bugetul familiei (venitului pe care îl dispune familia), astfel, nu asigură o bunăstare a copiilor și familiei sale, suportind dese ori lipsuri, din cauza că mama trebuie să achite o sumă de peste 4500 lei la stat, dar nu să le folosească pentru copii săi, aici, nu se garantează protecția drepturilor copiilor din Republica Moldova, cauză care suscită un interes public deosebit.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

1. Avînd în vedere că în jurespundența sa Curtea Constituțională a reținut că excepția de neconstituționalitate trebuie să cuprindă trei elemente obligatorii: textul contestat din punctul de vedere al constituționalității (prevederea legală), textul de referință pretins a fi încălcat (prevederea constituțională) și motivarea de către autorul excepției a relației de

contrarietate dintre cele două texte, adică motivarea neconstituționalității textului criticat, în continuare ne vom expune asupra fiecărui element.

Sesizarea înaintată de Pară Olga, în cazul modificării normei, duce la soluționarea problemei de drept care face obiectul controlului de constituționalitate, singura condiție pe care o verifică instanța constituțională este cea privind aplicabilitatea normei contestate în litigiul din fața instanței *a quo* (a se vedea, în acest sens, HCC nr.25 din 11 noiembrie 2018, §34-36)- este RESPECTATĂ.

Conducându-ne de jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova care a statuat constant că orice diferență de tratament nu implică în mod automat o încălcare a **articolului 16 din Constituție** și pentru a stabili încălcarea articolului 16 din Constituție trebuie să se constate faptul că persoanele aflate în situații similare sau comparabile beneficiază de tratament preferențial și că această distincție este discriminatorie (*printre multe altele, ne conducem de Hotărîrea nr.3 din 18.01.2019 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.1585 din 27.02.1998*). Din aceste considerente, argumentăm încălcarea prin cumul a Articolelor 16, 48, 49 din Constituție față de părinți neangajați care practică avocatura, la fel ca și părinții neangajați, care au la întreținere și educație patru și mai mulți copii.

2. **Articolul 54 aliniatul 2 din Constituția Republicii Moldova** prevede că drepturile și libertățile fundamentale ale omului pot fi supuse limitărilor și constrîngerile decît dacă sînt prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. De asemenea, restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Urmînd logica prevederilor constituționale enunțate mai sus, un tratament diferențiat este discriminatoriu dacă nu se bazează pe o justificare obiectivă și rezonabilă, adică, dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. E adevărat că Statul dispune de o anumită marjă de apreciere pentru a justifica un tratament diferit aplicat persoanelor aflate în situații analoge. Însă, domeniul de aplicare al marjei de apreciere variază în funcție de circumstanțe și de context.

3. Situația reglementată de normele contestate cade sub incidența **Articolelor 48 și 49 și, prin urmare, a Articolului 16 din Constituție**. După cum a explicat în hotărîrile sale anterioare Curtea Constituțională, Articolul 16 din Constituție intră în acțiune atunci cînd situația la care se referă dezavantajul implică una din condițiile de exercitare a unui drept garantat, sau dacă măsurile criticate vizează exercitarea unui drept garantat. Pentru ca Articolul 16 să fie operabil, este suficient ca situația reglementată de normele contestate să intre în domeniul de aplicare al uneia sau mai multor dispoziții ale Constituției, care garantează drepturi fundamentale. Respectiv, Articolele 48 și 49 din Constituție deși nu prevăd expres dreptul la asigurarea medicală nelimitată din bugetul de stat, ele prevăd protecția de către stat a familiei.

Îngrijirea copiilor și educarea lor este un drept și o îndatorire ce le revine părinților atît celor neangajați cît și celor neangajați dar care practică activitatea de întreprinzător individual, în sarcină egală și Statul facilitează atît formarea familiei cît și îndeplinirea obligațiilor ce le revin. În acest context, recunoscînd obligațiile părintești a unor părinți ce reies din îngrijirea copilului pînă la 3 ani și facilitînd îndeplinirea acestor obligații prin oferirea asistenței medicale nelimitate din contul bugetului de stat cînd acest părinte este

neangajat, Statul favorizează viața de familie și are în mod cert un impact asupra organizării acesteia. Oferirea poliției medicale de asigurare obligatorie de asistență medicală pe termen părinților neangajați cade, așadar, în domeniul de aplicare al Articolelor 48 și 49 din Constituție. Prin urmare, Articolul 16 combinat cu Articolele 48 și 49 din Constituție este aplicabil. În consecință, statul, atunci când decide să instituie un sistem de facilități în domeniul de asigurare obligatorie de asistență medicală, trebuie să facă acest lucru într-un mod compatibil cu Articolul 16 din Constituție.

Reieșind din prevederile normative supuse controlului constituționalității prin prezenta sesizare, observăm că, în comparație cu părinții neangajați, părinții neangajați dar care practică activitate de întreprinzător individual și are la întreținere trei copii dintre care un copil în vârstă până la 3 ani, nu beneficiază de poliță medicală din contul bugetului de stat.

4. Diviziunea tradițională a mamelor neangajate și mamelor întreprinzător individual inactiv, fondată pe venituri obținute și origine în societate, nu poate fi folosită pentru a justifica negarea mamelor întreprinzători individuali a dreptului la asigurare medicală din contul bugetului de stat când î-și exercită obligațiile de îngrijire și educare a copilului până la 3 ani în timp ce Statul le oferă mamelor neangajate care educă un copil până la 3 ani, acest drept. O astfel de excludere generală și automată, față de un grup de persoane, fiind fondată pe venituri și poziție socială, depășește domeniul de aplicare a unei marje acceptabile de apreciere a Statului, oricât de largă ar fi, și considerăm că este incompatibilă cu Articolul 16 din Constituție combinat cu Articolele 48 și 49 din Constituție.

F. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Prin prezenta sesizare, solicităm Curții Constituționale recunoașterea neconstituționalității cuvintelor "cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual" din textul Art. 4 alin(4) din Legea nr. 1585- XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și sintagma "lit.i și j)", "pct.1 lit.a), b), d), d¹) și f) din" din textul Art.23 alin.(4) din Legea nr.1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul și termenile de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală.

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ RELEVANTĂ

1. **CONSTITUȚIA Republicii Moldova** adoptată la 29.07.1994 (Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994)

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) *Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.*

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16

Egalitatea

“(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 48

Familia

“(1) Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

(2) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. [...]”

Articolul 49

a) *principiul unicității*, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală bazat pe aceleași norme de drept;

b) *principiul egalității*, potrivit căruia tuturor participanților la sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală (plătitori de prime de asigurare obligatorie de asistență medicală, prestatori de servicii medicale și beneficiari de asistență medicală) li se asigură un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

c) *principiul solidarității*, potrivit căruia plătitorii primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală achită contribuțiile respective în funcție de venit, iar persoanele asigurate beneficiază de asistență medicală în funcție de necesități;

d) *principiul obligativității*, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, iar drepturile de asigurări medicale se exercită corelativ cu îndeplinirea obligațiilor;

e) *principiul contributivității*, potrivit căruia fondurile de asigurări medicale se constituie pe baza primelor de asigurare achitate de către plătitorii stabiliți de legislație;

f) *principiul repartiției*, potrivit căruia fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală realizate se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală, conform legii;

g) *principiul autonomiei*, potrivit căruia sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală se administrează de sine stătător, în baza legii, iar prestatorii de servicii medicale care acordă asistență medicală în sistemul respectiv activează pe principii de autofinanțare și nonprofit. [...]

(3) Asigurarea obligatorie de asistență medicală a persoanelor neangajate enumerate la art.4 alin.(4) se realizează din contul bugetului de stat.

LEGEA nr.121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.129-131, art.618)

Articolul 1

Scopul legii și domeniul de aplicare

“(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.[...]”

Articolul 2

Noțiuni generale

În sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificații:

discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse;

discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decît tratarea altei persoane într-o situație comparabilă;

Articolul 3

Subiecții domeniului discriminării

Subiecți în domeniul discriminării sînt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.

Articolul 6

Interzicerea discriminării

Orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.

Articolul 8

Interzicerea discriminării privind accesul la serviciile și bunurile disponibile publicului

Este interzisă orice formă de discriminare privind accesul persoanelor la:

- a) serviciile oferite de autoritățile publice;
- b) serviciile de asistență medicală și alte servicii de sănătate; [...]

LEGISLAȚIA INTERNAȚIONALĂ RELEVANTĂ

CONVENȚIA Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (CEDO)⁶

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.

Articolul 8

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

“1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Articolul 14

Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declarăm pe propria onoare că informațiile prezentate curții sunt veridice.

Apelanta

Pară

Pară Olga

Avocatul

Valentina Moruz